

İKLİM DEĞİşİKLİĞİ HABER ÇERÇEVELERİ: HÜRRİYET GAZETESİ ÖRNEĞİ

Öz

Haber çerçeveleri genel anlamda habere ilişkin yorumlayıcı paketler olarak değerlendirilmiştir. Bu yorumlayıcı paketlerin bir araya getirilmesinde birçok faktörün rol oynadığı belirtilmiştir. Haber, gazetecilerin, karşılaştıkları olgusal gerçekleri belli bildirme yöntemleri aracılığıyla tanımlaması ile kurulmaktadır. Haber üretim sürecindeki seçme, tanımlama ve aktarmada kullanılan çerçeveler toplumdaki yaygın düşünceler hakkında bilgi vermesi nedeniyle önem taşımaktadır.

İklim değişikliği küresel sıcaklık artışı nedeniyle gezegende yaşanan ve gelecekte yaşanacağı öngörülen aşırı iklim olaylarını tanımlamak için kullanılan bir kavramdır. Bu çerçevede, küresel ısınmaya neden olan sera gazlarının kontrol altına alınması uluslararası çevre siyasetinin temel konularından birini oluşturmaktadır. İklim konusunda yeni çevre rejimlerinin oluşturulabilmesi için paradigmadık bir değişime vurgu yapılmaktadır. Türkiye, Akdeniz havzasındaki konumu nedeniyle iklim değişikliğinden olumsuz etkilenecek ülkeler arasında yer almaktadır.

Bu çalışmada Hürriyet gazetesinde iklim değişikliğine ilişkin haberlerin nasıl çerçevelendiği araştırılmıştır. Tümdengelimci bir yaklaşımla başka bir çalışmada kullanılan çerçeve analizi çalışmaya uyarlanarak incelenmiştir. Bu çerçeveler şunlardır: *Sosyal süreçler; Ekonomik gelişme /rekabet; Ahlak/Etik; Bilimsel ve*

*teknik olarak belirsizlik, Pandora'nın kutusu/ Frankenstein canavarı / firari bilim / kadercilik; Kamusal hesap verme sorumluluğu-kamusal sorgulanabilirlik/ denetim; Orta yol/alternatif yol; Çatışma/Strateji*¹. Bunun yanında, haberlerde görsel kullanımı, haber kaynağı ve haber içindeki eyleyiciler de analiz edilmiştir.

Araştırmada haberler aracılığıyla aktarılan kültürel göstergeler, öne çıkarılan anlam inşaları-yorumlayıcı paketler günlük hayattaki kavrayışları göstermesi açısından değerlendirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Haber Çerçeveleri, Haber, İklim Değişikliği.

CLIMATE CHANGE NEWS FRAMES: THE EXAMPLE OF HÜRRİYET NEWSPAPER

Abstract

News frames are generally considered as interpretative packages . It has been stated that many factors play a role in the assembly of these interpreter packages.

The news is established by journalists describing the factual facts they encounter through certain reporting methods. The frames used in the selection, definition and transmission of the news production process are important because they provide information about the common thoughts in the society.

Climate change is a concept used to describe extreme climate events that are experienced on the planet due to the increase in global temperature and that are predicted to occur in the future. In this framework, controlling the greenhouse gases that cause the global warming constitutes one of the main issues of international environmental policy. A paradigmatic change is emphasized in order to create new environmental regimes on climate. Due to its location in the Mediterranean basin, Turkey is among the countries that will be adversely affected by climate change.

In this study, it was investigated how the news about climate change in Hürriyet newspaper was framed. Frame analysis, which was used in another research with a deductive approach, was adapted to the study and examined. These frameworks are: Social processes; economic development/competition; Morals/Ethics; Scientific and technical uncertainty, Pandora's box / Frankenstein monster / fugitive science / fatalism; Public accountability-public questionability/audit; middle way/alternate way; Conflict/Strategy. Besides, the use of images in the news, the source of the news and the actors in the news were also analyzed.

Keywords: News Frames, News, Climate Change.

¹ Nisbet, C.M., Newman, P. T. (2015), Framing, The Media, and Environmental Communication ,The Routledge Handbook of Environment and Communication.

GİRİŞ

Çerçeveleme çözümleri liberal çoğulcu ve eleştirel medya çalışmalarında farklı şekillerde ele alınmıştır. Basını yasama, yargı ve yürütmeden sonra 4.güç olarak tanımlayan liberal çoğulcu yaklaşımda objektiflik arayışı önemli bir yer tutmuştur. Eleştirel medya çalışmalarında ise çerçevelerin iktidar güçleri ile arasındaki ilişki ve ideolojik işlevi öne çıkarılmıştır (Özer, 2011). Bu çalışmalarda haber gerçekliğinin inşa edilmesine vurgu yapılmıştır. Haber inşasında önce çıkan tanımlamaların toplumdaki yaygın görüş hakkında bilgi sağlayabileceği belirtilmiştir.

İnşacı paradigmada, haber çerçeveleri gazeteciler ve kısmen kaynakların perspektifine dayanan yorumlayıcı paketler olarak tanımlanmıştır. Bu paradigmaya göre gazetecilerin haberleri çerçevelemesinde kültürel uyumluluk, medya rutinlerine uyumluluk, çerçeve savunucularının aktiviteleri gibi bazı faktörler bulunmaktadır. Gazetecilerin kişisel ve kurumsal (gazetenin ideolojik kökeni) yorumları ve toplumsal faktörler de kullanılan çerçevelerde etkili olmaktadır (Gamson ve Modigliani, akt.Bruggeman, 2014). Bunun yanında, haber tüketicilerinin politik tartışmaları anlamlandırmak için medya tarafından sağlanan çerçeveleri yorumlayıcı kısa yollar olarak kullandığı belirtilmiştir. Ancak, bu medya sunumlarının kişisel deneyim, partizanlık, ideoloji, toplumsal kimlik veya başkaları ile yakınsama yoluyla oluşturulan, önceden var olan yorumlarla bütünleşmesi gerektiği ifade edilmiştir. Belli bir çerçeve, çoğunlukla, izlerkitlenin daha önceden var olan yorumlarına uyarlanmakta ya da uygun olduğunda geçerli olmaktadır (Nisbet, 2009).

İklim değişikliği küresel çevre siyasetinin temel bileşenlerinden birini oluşturmaktadır. 1988’de Birleşmiş Milletler Çevre Programı (United Nations Environment Programme-UNEP) ve Dünya Meteoroloji Örgütü (World Meteorological Organization-WMO) 2,500’e yakın bilim insanını görevlendirerek, sera gazı salımı ve iklim değişikliği arasındaki ilişkiyi araştırması için Hükümetler arası İklim Değişikliği Paneli’ni (Intergovernmental Panel on Climate Change-IPCC) kurmuştur. Ülkelerin belli aralıklarla yayınladığı IPCC Raporları iklim değişikliği ile ilgili en önemli belgelerden biridir. İklim Değişikliği Paneli, iklim değişikliğine karşı alınması gereken önlemler, sera gazlarının azaltılması için belirlenecek hedef ve takvimler, uygulamada gerekli finansal mekanizmalar, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin farklı sorumluluklarının tartışılması

sonucu ortaya çıkan BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşme (United Nations Framework Convention on Climate Change- UNFCCC) taslağını hazırlamış ve taslak BM üyesi devletler tarafından 9 Mayıs 1992’de kabul edilmiştir. Çerçeve Sözleşmesi iklim değişikliği politikalarında önemli bir diğer belge olarak kabul edilmiştir².Sözleşme kapsamında gelişmiş ülkelerden, sera gazı emisyonlarının azaltması ve iklim değişikliğine uyum politikalarını hayata geçirmesini öngören Kyoto Anlaşması 2009 yılında imzalanmıştır. İklim değişikliği ile mücadelede bağlayıcılığı olan en önemli uluslararası belge 2015 yılında imzalanan Paris İklim Anlaşması’dır. Anlaşma gereğince, gelişmiş ülkeler ve gelişmekte olan ülkeler iklim değişikliği konusunda farklılaştırılmış sorumluluklar almayı kabul etmiştir. Türkiye, ilgili konuda küresel iş birliği oluşturmayı amaçlayan Paris Anlaşmasını 2016’da imzalamış, 2021’de onaylamıştır.

Araştırma, Paris Anlaşması öncesinde ana akım medyada yer alan iklim değişikliğine ilişkin çerçeveler hakkında bilgi vermesi açısından önem taşımaktadır.

ÇERÇEVELEME VE HABER ÇERÇEVELERİ

Çerçeveleme kuramının, temelde sosyoloji, psikoloji ve iletişim olmak üzere birçok bilimsel disiplinden beslenmesi nedeniyle disiplinler arası bir kökeni olduğu belirtilmiştir. Kavram üzerinde ilk tanımlamayı sosyal bilimci Gregory Bateson yapmıştır. Erving Goffman, çerçevelemeyi sosyolojik temelde incelemiştir. Günümüzde Goffman’a yapılan atıflar devam etse de çerçeveleme teorisinin birçok farklı perspektifi içerdiği ifade edilmiştir (Özarslan, 2007).

Gitlin (1980) çerçeveleri, neyin var olduğuna, ne olduğuna, neyin önemli olduğuna dair seçme, vurgulama ve sunma ilkeleri olarak tanımlamıştır (Doudaki, Boubouka, Tzalavras, 2016). Çerçevelemenin *seçme* ve *belirginlik* içerdiği ifade edilmiştir (Doğu, 2013). Çerçeveler, genel bir tanımlamada, yorumların var olduğu anlam kümeleri olarak değerlendirilmiştir. Bu görüşe göre, çerçeveler sosyal bir boşlukta inşa edilmezler ve sosyal bir boşlukta algılanmazlar. Daha ziyade, kültürel olarak üretilir ve paylaşırlar.

² Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (BMİDÇS) 21 Mart 1994 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 194 Tarafı bulunan Sözleşme, neredeyse evrensel bir katılıma ulaşmıştır(<http://iklim.csb.gov.tr/birlesmis-milletler-iklim-degisikligi-cerceve-sozlesmesi-i-4362>), erişim tarihi: 06.04.2018)

Yaygın olarak kabul edilen kodlar veya normlar üzerine yazılarak insanları belirli yollarla metinleri okumaya davet ederler (Doudaki, Boubouka, Tzalavras, 2016:429).

İletişim çalışmaları genelinde çerçevelemenin, gündem belirleme kuramıyla olan ilişkisi bağlamında tanımlandığı görülmüştür. Ancak, “gündem belirleme, okur/izleyicinin *ne* hakkında düşündüğünü etkiliyorsa, çerçeveleme de konular üzerinde *nasil* düşünüldüğünü ele alarak etki araştırmalarına önemli bir ayırım getirmiştir (Doğu, 2013)”.

Çerçeveleme araştırmalarının, bilişsel, inşacı ve eleştirel olarak tanımlanan paradigmalardan yararlandığı belirtilmiştir. Eleştirel ve inşacı bir bakış açısına sahip olan Reese, çerçevelerin iktidarın bir ifadesi ve çıktısı olduğunu belirtmiştir. Gazetecileri de sosyal dünyanın anlaşılmasının yaratıcılarından biri olarak, biraz mesleği bağımsızlığı da olan ve çerçeveleri “yorumlayıcı paketler” olarak kullanan katılımcılar olarak tanımlamıştır. Reese’e göre çerçeveler, ideolojik süreçlerin özel ve açık temsilidir. Çerçeveler düzenleyip yapılandığı için temsil ettiği konulardan daha büyüktür. Haberler aktarılan konu başlıklarından ve sorunlardan daha fazlasını kapsamaktadır (Reese, 2009). Reese şu şekilde açıklamıştır:

Haber ile ilgili olarak çerçeveleme, profesyonel bir dağarcık sistemi, neyin haberleri oluşturduğıyla ilgili değerler ve gazetecilerin haber söylemini rutin bir şekilde inşa etmelerini ve işleyebilmelerini sağlayan kaynaklara erişimleri ile beslenen farklı bir kültürel üretim tarzına işaret etmektedir. Gazeteciler çerçevelemenin inşasında merkezi bir role sahip olsalar da haberde yer alan tüm aktörler (siyasi elitler, uzmanlar, çıkar grupları, gazeteciler, vb.) karmaşık seçim, sentez ve dikkat çekme süreçleri aracılığıyla, çerçeve kurulmasına katılırlar. Bu süreçler sırasında, tüm çerçeve inşacıları kültürel olarak gömülü ve ideolojik olarak yüklü, çoğunluk tarafından kabul edilen “anlam yapıları” üreterek, hazır, kolay uygulanabilen semboller, fikirler, mitler ve şablonlara (Van Gorp, 2010) başvurmaktadır (2009).

Tuchman, haber üretim süreçleri kapsamında haberdeki yanlılığa dikkat çekmiş ve haberin gerçekliğin yeniden inşası olduğunu belirtmiştir. Tuchman’a göre, “haber yapma eylemi mevzu aslında gerçekliğin resmini inşa etmekten ziyade gerçekliğin kendisini inşa etme mevzusudur. Haber yapmak olayları haber vakalarına dönüştürmektir (1978:12)”.

Özetle, çerçeveler bir konunun neden bir sorun olabileceğini, kimin ya da neyin sorumlu olabileceğini ve bununla ilgili ne yapılması gerektiğini bildiren, hareket halindeki özel bir düşünceyi belirleyen yorumlayıcı hikayeler olarak tanımlanmıştır. İzlerkitle sorunları tartışmak için çerçevelere ihtiyaç duymaktadır. Gazeteciler çerçeveleri ilginç ve cazip kılmak için kullanmakta, politikacılar politik seçenekleri tanımlamak, karar almak ve bunları ikna edici hale getirmek için çerçevelere başvurmaktadır. Nisbet, çerçeveleme ile var olan bir sorun hakkında kasıtlı olarak yanlış bilgi aktarılmadığını belirtmiştir. Çerçevelemeyi, daha ziyade, bir konu hakkında geleneksel olarak bilinene bağlı kalma girişimi olarak değerlendirmiştir. Çerçevelemenin bazı durumlarda bilgiyi azaltmak, bazı durumları diğerlerinden daha fazla öne çıkartmak için de kullanıldığını not etmiştir (2009).

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ VE MEDYA

İklim değişikliği küresel sıcaklık artışına bağlı olarak gezegende yaşanan ve yakın gelecekte yaşanması beklenen aşırı iklim olaylarını tanımlamak için kullanılan bir kavramdır. Dünyanın ısınmasında birinci derecede sorumlu olduğu belirtilen sera gazlarının kontrol altına alınması uluslararası iklim değişikliği ve çevre siyasetinin ana konusunu oluşturmaktadır. İklim konusunda yeni çevre rejimlerinin oluşturulabilmesi için hem ulusal hem de uluslararası alanda paradigmatik bir değişim öngörülmektedir. Türkiye, bu kapsamda, Akdeniz havzasındaki konumu nedeniyle iklim değişikliğinden olumsuz etkilenecek ülkeler arasında yer almaktadır.

İklim değişikliğinin sadece iklim ile ilgili bir konu olmadığı belirtilmiştir. İklim değişikliğinin yol açtığı ekolojik bozulmaya bağlı olarak tarımsal bozulma ve beslenme sorunları, doğal kaynakların kötüleşmesi, enerji politikalarındaki sorunlar, işsizlik, göç vb. toplumsal ve ekonomik sorunların gündeme geleceği öngörülmüştür. 1920- 2010 tarihleri arasında çevre konusunun görselleştirilmesini inceleyen bir araştırmada şu kategoriler ortaya konulmuştur: Hayvanlar, felaket, yeryüzü, enerji, çevre, besin, küresel ısınma, nükleer, petrol, kirlilik, nüfus, su, hava, yabani yaşam (Meisner ve Takahashi :2013). Bu kategoriler çevre konusunu oluşturan çeşitliliği göstermesi açısından değerlendirilmiştir.

Çevre konusunun gündeme gelmesinde çevreci toplumsal hareketler de etkili olmuştur. Toplumsal hareketlerin çevre konusunda farkındalık yaratma mücadelesinde medyayı kullanma gücüne işaret eden Castells (2009), medya ve çevre arasında sembolik bir ilişki olduğunu belirtmiştir. Castells'e göre çevreciler medyayı kullanarak kamuoyu oluşturma konusunda uzmanlaşmıştır. Gazeteciler de insani değerlere seslenen çevre konuları hakkında haber yapmaktan kişisel olarak memnuniyet duymaktadır (2009: 186-187). Medya çerçevelerinin toplumun çevre sorunları ile ilgili zihinsel noktalarını birleştirerek, toplumun algısını etkilediği için önem taşıdığı belirtilmiştir (Nisbet ve Newman, 2015:366).

Türkiye'de iklim değişikliği konusundaki haberlerin tiraj/rejting getirmediği belirtilmiştir. İklim değişikliği, yüksek entelektüel düzey ve özel ilgi gerektiren bir alan olarak tanımlanmıştır. İklim değişikliği haberlerinin belirsiz bir geleceğe ilişkin soyut bir mesele olarak kavrandığı ve bu haberlerin genellikle uluslararası haber ajanslarından ve yabancı medya kuruluşlarından gelen derlemelerden oluştuğu ifade edilmiştir. Uluslararası iklim konferanslarının diplomatik ilişkiler bağlamında gündeme alındığı ve Türkiye'nin aktif ve ön açıcı iklim politikalarına sahip olmadığı aktarılmıştır. Bunun yanında, Türkiye'de fosil yakıt sektörünün reklam veren veya sermaye sağlayan bir aktör olarak iklim haberleri üzerinde kısıtlayıcı bir etkisi bulunmadığı not edilmiştir (Şahin ve Üzelgün, 2016).

AMAÇ VE YÖNTEM

Bu araştırmada Hürriyet gazetesi internet sürümünde yer alan haberlerde iklim değişikliği konusunu kuran haber çerçevelerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Tümdengelimci bir yaklaşımla başka bir araştırmada kullanılan çerçeve analizi çalışma kapsamında uyarlanarak araştırılmıştır. Bunun yanında, haberlerde görsel kullanımı, haber kaynağı ve eyleyiciler de incelenmiştir.

Çerçeveleme analizinde önemli bir adımı metaforlar, görsel ikonlar, meşhur sözler gibi özel dilsel yapılardan oluşan çerçeveleme aygıtlarının tanımlanması oluşturmaktadır. Bir çerçeveleme çalışmasında “ne” sorusu ile ortaya çıkarılan özgünlüğün, sosyal ve politik kavrayışları aydınlatan kültürel ve uyumlu bir temanın anlaşılmasına yardımcı olabileceği belirtilmiştir (Gamson ve Modigliani, akt. Reese, 2009:9). Herhangi bir çerçevenin gizli anlamı, genellikle, tarih, kültür ya da edebiyattan elde edilen sözler,

metaforlar, kısa konuşma, grafikler ve göndermeler gibi belirli çerçeve aygıtları tarafından anında tercüme edilebilmektedir (Gamson ve Modigliani, akt. Nisbet, 2009).

Haberdeki çerçevelerin daha önceden tanımlanan haber çerçevelerini göz önüne alarak, haber hikayelerini analizden kaçınan tündengelim yöntemi ya da tümevarım yöntemi olmak üzere iki şekilde analiz edilebileceği belirtilmiştir. Tümevarım yönteminde araştırılan materyale göre çerçevelerin oluşturulması öngörülmüştür. Özaraslan'a göre, bu yöntem tüm çerçeve seçeneklerini görmeye olanak tanımıştır. Tündengelimci yaklaşımda, daha önce belirlenmiş çerçevelerin incelenerek alana uygun hale getirilmesi söz konusudur. İçerik analizinin değişkenleri önceden tespit edilmektedir (2007).

Tündengelim yaklaşımına Nisbet'in (2009) Amerika'da iklim değişikliği konusunda farklı çerçeveleri araştırdığı makalesi örnek gösterilebilir. Nisbet, "iklim değişikliğini iletme: Toplumsal sorumluluk için çerçeve neden önemli" başlıklı makalesinde geleneksel iklim değişikliğine ilişkin iletişim çalışmalarını ve Amerikan vatandaşlarının iklim değişikliğini görme biçimleri arasındaki farkları ele almıştır. Araştırma sonuçları, iklim değişikliğine ilişkin görüşlerin Amerika'da ideolojik yönelime işaret eden bir göstergeye dönüştüğünü ortaya koymuştur. Cumhuriyetçilerin çoğu iklim bilimcilere şüpheyle yaklaşarak problemin aciliyetini gözden kaçırmıştır. Demokratların çoğu iklimbilimini kabul etmekte ve konu hakkındaki üzüntülerini dile getirmektedir. Nisbet'e göre var olan algı ayrımı iklim değişikliği konusunun silah kontrolü ya da vergi gibi Cumhuriyetçi ya da Demokrat olmanın bir ölçütü haline gelmesine işaret etmektedir.

Çerçeveleme çalışmalarında tümevarım yöntemine Reese'in "Teröre Savaş" (*War on Terror*) çalışması örnek gösterilebilir. Reese, *USA Today* gazetesindeki haber metinlerinde haber türünde ayrıma gitmeden kullanılan çerçeveleri araştırmıştır. Araştırmasında öncelikle "savaş" kavramının metaforik doğasını açıklamıştır. *Yönetim çerçevesinin* gazeteciler tarafından nasıl ele alındığı ve bir düzenleme prensibi olarak nasıl içselleştirildiği sorularına yanıt aramıştır. Reese, araştırma sonucunda "iletme, şeyleştirme ve doğallaştırma" çerçevelerini ortaya koymuştur. Yazara göre, şeyleştirme haberde dengelilik rutini ile güçlendirilmiştir (2009).

Araştırma kapsamında Nisbet'in (2009) ortaya koyduğu haber çerçeveleri uyarlanmıştır. “*Bilimsel olarak belirsizlik*” çerçevesi, 1990’larda Amerika’da iklim değişikliğine karşıt bilim insanlarının görüşlerinin Cumhuriyetçiler ve lobiciler tarafından kullanılmasıyla ortaya çıkmıştır. Bunun yanında, Çin ve Hindistan gibi diğer ülkelerin uluslararası anlaşmalara katılmamalarından doğan “*haksız yük*” etkisi, kötü “*ekonomik sonuçlar*” çerçeveleri tanımlanmıştır. Cumhuriyetçiler iklim değişikliğine karşı çıkarken bu durumun neden olabileceği *ekonomik sonuçlar* çerçevesini kullanmıştır. Birçok çevreci günümüzde bu yorumu kendi lehlerine çevirerek ekonominin temiz enerji teknolojileri ile tekrar canlandırılmasına vurgu yapmıştır. “*Yeşil işlerin yaratılması*” çerçevesi, iklim değişikliği ile ilgili ekonomik gelişme çerçevesini dönüştüren bir çerçeve olarak tanımlanmıştır.

Siyasal gelişmeleri takip eden gazeteciler iklim değişikliğine ilişkin politika tartışmalarında daha çok “*çatışma ve strateji*” çerçevesini kullanmışlardır. Hangi tarafın kazandığına, dâhil olan kişilere ve onların mesaj stratejilerine odaklanmışlardır. Gazeteciler iklim bilimiyle ilgili karşıt görüşlere eşit ağırlıkta yer vererek iklim değişikliğinin nedenleri konusunda sınırlı uzman görüşünün olduğu gibi yanlış bir izlenim sunmuşlardır. “*Pandora’nın kutusu*” tarzı çerçeveler tehlikelere karşılık verecek belli çözüm önerileri içermediği için toplumda korku olarak yorumlanmıştır.

“*Toplum sağlığı çerçevesi*” iklim değişikliğini sağlık problemleri ile ilişkilendirerek konuyu yeni izlerkitleye kişisel olarak görünür kılan bir çerçeve olarak tanımlanmıştır. Bu çerçeve aynı zamanda iklim değişikliğinin coğrafi konum etkilerini de değiştirmiştir. Ücra arktik bölgelerin, hayvanların ya da etnik halkların görsellerinin yerini, yerel topluluklar ve şehirler arasında sosyal olarak daha yakın komşular almıştır. İklim değişikliğinin toplum sağlığı ile çerçevelenmesi izlerkitlenin ümitlenmesine ve kızgınlığın azalmasına neden olmuştur. Ulusal güvenlik ya da çevre tehditleri ile çerçevelenen iklim değişikliği haberleri izlerkitleyi ümitsizliğe ve kızgınlığa sürüklemiştir (Nisbet, 2009).

Nisbet, iklim değişikliğinin algı engelini aşarak yeniden çerçevelenmesine yönelik ihtiyacın altını çizmiştir. Bazı çevrecilerin, “*kirlilik paradigması*” yerine “*ekonomik gelişmeler*” paradigmasını savunmasını bu ihtiyaca yönelik olumlu bir örnek olarak değerlendirmiştir. Çevreciler, iktisadın dönüştürülmesini içeren alternatif bir iletişim stratejisi sunarak, iklim değişikliğini ekonominin büyümesinde bir fırsat olarak yeniden

tanımlamıştır. Bu çerçevenin, Amerika’da 2008 Başkanlık seçimlerinde hem Cumhuriyetçiler hem de Demokratlar tarafından kullanıldığı belirtilmiştir.

Araştırma kapsamında uyarlanan çerçeveler şöyledir:

- *Sosyal süreçler*: Yaşam kalitesini yükseltme ya da sorunlara çözüm bulma; Doğayı yönetme yerine onunla harmoni içinde olma gibi alternatif yorumlar (“sürdürülebilirlik”, “denge” ve “yaşam kalitesi”).
- *Ekonomik gelişme / rekabet*: Ekonomik girişim (büyüme); Piyasa faydaları, risk ya da yerel, ulusal ve küresel rekabet (yerel, ulusal ya da küresel rekabeti koruma).
- *Ahlak/Etik*: Doğru ya da yanlış olma; Sınırlara saygılı olma ya da saygısızlık gösterme; Eşikler ya da sınırlılıklar (saygılı olma ya da dinsel, etik ya da doğal olan sınırların üstünden geçme ve/ ya da zarar görenlerin adaletle ulaşması için mücadele etme).
- *Bilimsel ve teknik olarak belirsizlik*: Uzman görüşü ya da fikir birliği meselesi; Bilinenlere karşın bilinmeyenler tartışması ya da hakemli, değerlendirilmiş, teyit edilmiş bilgiye karşı aldaticılık ya da uyarıcılık (uzmanların fikir birliğine meydan okuyan ya da teşvik eden iddialar; “doğru bilim” için otoriteleri çağırma; Yanlışlanabilirlik ya da karar almak için hakemli kriterler oluşturma).
- *Pandora’nın kutusu/ Frankenstein canavarı / firari bilim / (kadercilik)*: Bir facia durumu karşısında eylem ya da tedbire yönelik ihtiyaç ve önlenemez sonuçlar ya da alternatif olarak sonuçlardan kurtulmanın hiçbir yolunun kalmaması olarak kadercilik (sorunları ya da teknolojiyi kontrol edilemez olarak tanımlamak; Eylem gereksiz, tren çoktan kaçtı, yol seçildi, geri dönüş yok yorumları öne çıkmaktadır).
- *Kamusal hesap verme sorumluluğu-kamusal sorulabilirlik/ denetim*: Kamu çıkarı mı yoksa özel çıkarlara yönelik bir araştırma ya da siyaset mi? Denetim, şeffaflık, katılım, cevaplanabilirlik ya da sahiplik konularını vurgulama ya da bilimin uygun kullanımı hakkında tartışma ve karar vermede uzmanlık (siyasallaşma).
- *Orta yol/alternatif yol*: Kutuplaşmış ya da çatışan görüşler ve seçenekler arasındaki üçüncü yol.
- *Çatışma/Strateji*: Tartışmayı kimin kazandığı ya da kimin kaybettiği gibi elitler arasındaki oyun ya da kişiler ya da gruplar arasındaki savaş, genellikle gazeteci güdümlü yorumlama. (Vurgulama savaşındaki kişiler, gruplar, taktikler ve stratejilerin nasıl “siyasal olarak” oynanacağına ilişkindir).

ÖRNEKLEM

Araştırmada ana akım medyayı temsilen Hürriyet gazetesi seçilmiştir. Gazetenin çevrimiçi arama portalında “iklim değişikliği” kavramı girilerek arama gerçekleştirilmiştir. “Küresel ısınma” kavramı Türkiye’de ilgili konuda yaygın bir şekilde kullanıldığı için araştırılmıştır.

Tablo 1. Toplam Haber Sayısı

Küresel Isınma	1.635
İklim Değişikliği	2.430

Gazetede 2018 yılına kadar yayınlanan küresel ısınma ile ilgili haber sayısı 1.635’tir. İklim değişikliği ile ilgili yayınlanan haber sayısı ise 2.430’dur. İklim değişikliği kavramının daha fazla kullanılması nedeniyle araştırma için iklim değişikliği kavramı seçilmiştir. Böylelikle, ilgili konuda daha fazla açıklayıcı habere ulaşılması hedeflenmiştir.

Tablo 2. Toplam Haber Sayısı (2018)

Küresel Isınma	218
İklim Değişikliği	434

2018’de gazete haber portalında iklim değişikliği kavramı araştırılmış ve en fazla haberin Ekim 2018 yılında yayınlandığı görülmüştür. Bu kapsamda, Ekim ayında yayınlanan 50 haber incelenmiştir.

KONUNUN SINIRLILIKLARI

İklim değişikliğine ilişkin haber çerçevelerini sadece bir ulusal gazetenin internet sürümünden araştırmak konunun sınırlılıklarından birini oluşturmaktadır. Günümüzde sosyal medya ve katılımcı haber sistemleri içerisinde tek bir haberle ilgilenirken birçok haber tüketicisinin potansiyel olarak çoklu çerçeve referanslarına maruz kaldığı not edilmiştir (Nisbet, Newman, 2014 :371). İlgili konuda ana akım medyanın yanında dijital alanda yer alan alternatif medyanın da incelenmesi konuya ilişkin daha bütünlüklü bir kavrayışta gerekli ve etkili olacaktır.

BULGULAR

1. Pandora'nın kutusu, Frankenstein Canavarı-Kadercilik

Eyleyiciler: Uzman görüşü aktarılmıştır.

İklim değişikliği ile ilişkilendirilmesi: İklim değişikliği sonuçlarının psikolojik etkileri ile ilişkilendirilmiştir. Dışarıdan gelen bir tehdittin yarattığı tedirginlik olarak ulusal sınırlar içindeki etkisi ve bu etki ile başa çıkma önerilerinden oluşmaktadır. İklim değişikliği açıklanmamıştır.

Uzman: “Afetlerle yaşamak zorundayız. Fakat, hiçbirimiz travma ile yaşamak zorunda değiliz”.

2. Pandora'nın kutusu, Frankenstein Canavarı-Kadercilik

Eyleyiciler: Devlet yetkilileri ve Yerel yönetim sözcüsü, evi yıkılan kişi.

İklim değişikliği ile ilişkilendirilmesi: İmar ve yerleşme ile ilişkili olarak ele alınmıştır.

Evi yıkılan kişi: “Yağmur az yağan bir yere taşınacağız”.

Devlet Yetkilisi: “İklim değişikliği ülkemizde ani yağışlara neden olmaktadır. Vatandaşların can güvenliği sağlanmalıdır”.

3. Ekonomik Çerçeve

Eyleyiciler: İsviçre merkezli Climeworks şirketi.

İklim değişikliği ile ilişkilendirilmesi: Teknoloji ve kirlilik paradigması yerine yeşil ekonomi. Yeşil enerji olarak kullanılacak yeşil gaz üretiminin ekonomik büyümeye olan katkısı öne çıkarılmıştır.

4. Pandora'nın kutusu, Frankenstein Canavarı, Kadercilik.

Eyleyiciler: Bilimsel rapora atıf yapılmıştır.

İklim değişikliği ile ilişkilendirilmesi: Gelecekte yaşanacak felaketlere yönelik senaryolardan oluşmaktadır.

5. Pandora'nın Kutusu

Eyleyiciler: Nobel ödülü kazanan iki bilim insanı.

İklim değişikliği ile ilişkilendirilmesi: İklim değişikliği ile ortaya çıkan zararı önleyen çalışmaları nedeniyle. Çalışmalarının içeriği açıklanmamıştır.

6. Kamuya Hesap Verme Sorumluluğu ve Ekonomik çerçeve

Eyleyiciler: Sputnik Haber, Uluslararası örgütler (BM), Paris İklim Anlaşması.

İklim değişikliği ile ilişkilendirilmesi: Meteorolojik değişimler, kasırgalar, kıtlık, biyolojik çeşitliliğin azalması. Bu konuda alınacak önlemlerin insanlar ve doğal ekosistemler için yararları aktarılmıştır. Yeşil- yenilenebilir enerjinin ekonominin geliştirilmesine katkı sağladığı belirtilmiştir.

Uluslararası Örgüt: “Biz üzerimize düşeni yaptık ve mesajı ilettik. Şimdi top hükümetlerde. Bu konuda eyleme geçmek onların sorumluluğu”.

7. Pandora'nın Kutusu

Eyleyiciler: Uluslararası rapor (IPCC), Uzman görüşleri.

İklim değişikliği ile ilişkilendirilmesi: Aşırı hava olayları, yükselen deniz seviyeleri, arktik deniz buzullarının erimesi ve diğer değişimler aktarılmıştır. Önlem alınmazsa gerçekleşebilecek kötü senaryolara ve olası önerilere yer verilmiştir.

8. Pandora'nın Kutusu, Frankenstein Canavarı

Eyleyiciler: Yabancı Gazete (The Irish Times), Uluslararası Rapor (IPCC).

İklim değişikliği ile ilişkilendirilmesi: Kuraklık, sel, aşırı ısınma, yoksulluk riskini arttırmasına yer verilmiştir.

9. Ekonomik Çerçeve

Eyleyiciler: Uzman görüşleri, Akademi, Finans Sektörü.

İklim değişikliği ile ilişkilendirilmesi: Enerji ihtiyacı ve bunu karşılamak için doğaya verilen zararın en aza indirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Sürdürülebilir enerjiyi desteklenmelidir. Yeni bir ekonomik alan olarak yeşil- yenilenebilir enerji kaynaklarına olan ihtiyaç vurgulanmıştır.

10. Pandora'nın Kutusu

Eyleyiciler: Birleşmiş Milletler (BM), Paris İklim Anlaşması, BM iklim değişikliği Çerçeve Sözleşmesi.

İklim değişikliği ile ilişkilendirilmesi: Sıfır emisyon-karbon salım miktarı, karbondioksitin atmosferden tahliyesi ve çözüm önerilerini kapsamaktadır.

11. Pandora'nın Kutusu

Eyleyiciler: Uzman görüşleri, BM İklim Raporu (IPCC).

İklim değişikliği ile ilişkilendirilmesi: Aşırı kuraklık, yangın, sel, gıda kıtlığı aktarılmıştır.

12. Pandora'nın Kutusu

Eyleyiciler: Uzmanlar (Dünya Doğa'yı Koruma Vakfı), Uluslararası Anlaşma.

İklim değişikliği ile ilişkilendirilmesi: Küresel ısınma, doğal yaşam alanları ve türlerin kaybolması, buzulların erimesi, deniz seviyesinin yükselmesi sebebiyle sağlık, refah, güvenlik ve ekonominin etkilenmesi aktarılmıştır. Alınması gereken önlemlere yer verilmiştir.

13. Pandora'nın kutusu

Eyleyiciler: (Özel haber), uzman görüşü (Dünya Doğa'yı koruma Vakfı), Uluslararası Anlaşma.

İklim değişikliği ile ilişkilendirilmesi: Küresel ısınma, doğal yaşam alanları ve türlerin kaybolması, buzulların erimesi, deniz seviyesinin yükselmesi sebebiyle sağlık, refah, güvenlik ve ekonominin etkilenmesine ve önerilere yer verilmiştir.

14. Ekonomik Çerçeve

Eyleyiciler: Türkiye Cumhuriyeti, Avrupa Birliği, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı³.

İklim değişikliği ile ilişkilendirilmesi: İklim değişikliğine uyum ve azaltım politikalarına sağlanan finansal destekler açıklanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti İklim Değişikliği Baş müzakerecisi Prof.Dr. Mehmet Emin Birpınar. “Günümüzde iklim sisteminde yaşanan değişiklikler insan ürünü ve bu değişikliğin yarattığı etkiler gün geçtikçe artıyor”.

15. Ahlak ve Etik Çerçevesi

Eyleyiciler: Yazar (Buket Uzuner) ve yeni romanı (Hava).

İklim değişikliği ile ilişkilendirilmesi: Doğa için toplumsal adalete çağrı ve doğaya saygı öne çıkartılmıştır. Yazar: “Doğaya ihanet felaket getirir”.

16. Pandora’nın Kutusu, Frankenstein Canavarı

Eyleyiciler: Uluslararası Petrol Şirketi (Shell) üst düzey yöneticisi, BM İklim Değişikliği Raporu.

İklim değişikliği ile ilişkilendirilmesi: Çok büyük bir ormanlaştırmayla iklim değişikliğinin önüne geçilebileceği savı aktarılmıştır.

17.Sosyal Süreçler ve Ahlak/ Etik Çerçevesi

Eyleyiciler: Ekoloji Belgesel Film Festivali, Festival Yönetmeni, Yerel Yönetim (Belediye Başkanı).

İklim değişikliği ile ilişkilendirilmesi: Sürdürülebilirliğin önemi, doğaya karşı sorumluluk öne çıkartılmıştır.

18. Ekonomi Çerçevesi

Eyleyiciler: TUSİAD Başkanı.

³ 2022’de Bakanlığın ismi Çevre, Şehircilik ve İklim Bakanlığı olarak değiştirilmiştir.

İklim değişikliği ile ilişkilendirilmesi: Sürdürülebilirlik, kalkınma hedefleri, tarım sektörü, milli ekonomi öne çıkartılmıştır.

19. Ekonomi Çerçevesi

Eyleyiciler: Türkiye Ziraat Odaları Birliği (TZOB), kadın tarım işçiler.

İklim değişikliği ile ilişkilendirilmesi: Kalkınmayı sağlayacak eğitimlerin bir parçası olarak yer almıştır. Tarım ve tarımsal üretim öne çıkartılmıştır.

20. Ekonomi Çerçevesi ve Pandora'nın Kutusu (Teknolojik İyimserlik)

Eyleyiciler: Uzmanların görüşleri, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Şirket yöneticisi.

İklim değişikliği ile ilişkilendirilmesi: Doğal kaynaklara bağlı üretim yapanların tehdit altında olduğu belirtilmiştir (tarım, balıkçılık, madencilik, fosil yakıt kullanımına bağlı enerji alanında çalışanlar). Alınması gereken önlemlere, yeşil ekonomiye geçişin ekonomik getirilerine ve teknolojik yatırımlara olan ihtiyaca yer verilmiştir.

21. Ekonomi Çerçevesi ve Frankenstein Canavarı

Eyleyiciler: Özel sektör (Türkiye Gıda İçecek Sanayi Dernekleri Federasyonu), BM Gıda ve Tarım Örgütü.

İklim değişikliği ile ilişkilendirilmesi: Sıfır açlık hedefine ulaşmada engellerden biri olarak yer almıştır. Sıfır gıda atığı projesini geliştirmek amacı aktarılmıştır.

22. Bilimsel ve Teknik Olarak Belirsizlik

Eyleyiciler: ABD Başkanı Donald Trump, IPCC Raporu.

İklim değişikliği ile ilişkilendirilmesi: Bu konuda alınacak önlemlerin ekonomik rekabeti azaltacağı ve insanların işlerini tehdit edeceği aktarılmıştır. İklim değişikliğine ilişkin şüpheler öne çıkartılmıştır.

23. Pandora'nın Kutusu

Eyleyiciler: Özel sektör (Gaziantep Ticaret Borsası Yönetim Kurulu Başkanı), BM Gıda Örgütü (FAO).

İklim değişikliği ile ilişkilendirilmesi: Gıda sorunu kapsamında yer almıştır.

24. Pandora'nın Kutusu ve Ahlak/Etik

Eyleyiciler: Bilim insanı (Stephen Hawking- İngiliz fizikçi).

İklim değişikliği ile ilişkilendirilmesi: Dünyanın geleceğinin tehdit altında olması aktarılmıştır. Bilimsel düşünmeye olan ihtiyaca yönelik çağrıya yer verilmiştir.

25. Pandora'nın kutusu, Frankenstein Canavarı.

Eyleyiciler: IPCC Raporu , Meteoroloji Genel Müdürlüğü.

İklim değişikliği ile ilişkilendirilmesi: Toz taşınımı olarak atmosfere olan etkisine yer verilmiştir.

26. Çatışma/ Strateji

Eyleyiciler: Uluslararası Örgüt (Kuzey Atlantik Anlaşması Örgütü Eski Başkanı), ABD Başkanı Donald Trump, İran Nükleer Anlaşması, Paris İklim Değişikliği Anlaşması, Çin, Meksika, Avrupa Birliği.

İklim değişikliği ile ilişkilendirilmesi: Uluslararası Paris İklim Anlaşması kapsamında yer verilmiştir.

27. Pandora'nın Kutusu

Eyleyiciler: Uluslararası Örgütler (BM, Dünya Gıda Tarım Örgütü, Dünya Gıda Programı, BM Çocuklara Yardım Fonu, Uluslararası Tarımsal Kalkınma Fonu, Uluslararası Gıda ve Tarım Politikaları Araştırma Enstitüsü.

İklim değişikliği ile ilişkilendirilmesi: Doğal afetlerle beraber açlık ve yetersiz beslenmedeki artışın temel nedenlerinden biri olarak aktarılmıştır.

28. Pandora'nın Kutusu

Eyleyiciler: Devlet Görevlisi (TBMM Başkanı Binali Yıldırım), Uzman görüşü (Akademik-Marmara Üniversitesi).

İklim değişikliği ile ilişkilendirilmesi: Hakkında bilgi edinilmesi gereken konulardan biri olarak aktarılmıştır.

29. Pandora'nın Kutusu

Eyleyiciler: Yerel Yönetimler (İstanbul Büyükşehir Belediyesi Başkanı Mevlüt Uysal), Televizyon programcısı.

İklim değişikliği ile ilişkilendirilmesi: Şehir planlaması ile ilişkisi kapsamında aktarılmıştır.

30. Çatışma/ Strateji

Eyleyiciler: ABD, Avrupa Birliği, Dünya Ticaret Örgütü, Çin, Asyalı 21 Mevkidaş, Brexit, Paris İklim Anlaşması.

İklim değişikliği ile ilişkilendirilmesi: Farklı tarafları karşı karşıya getiren bir politika konusu olarak aktarılmıştır.

31. Pandora'nın Kutusu, Frankenstein Canavarı

Eyleyiciler: Alman Televizyon kanalı haberi (DW), BM Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO).

İklim değişikliği ile ilişkilendirilmesi: Deniz seviyesinin yükselmesine bağlı olarak çok önemli tarihsel varlıkların tehdit altına gireceği aktarılmıştır.

32. Sosyal Süreçler

Eyleyiciler: Yerel Yönetimler (Mersin Büyükşehir Belediyesi), Akademi (Mersin Üniversitesi), Özel Sektör (Geri Kazanım ve Sanayiciler Derneği- GEKSANDER), Ortaöğretim Öğrencileri.

İklim değişikliği ile ilişkilendirilmesi: Hayvanlar üzerindeki etkisi ve çevreyi koruma bilincini geliştirme kapsamında aktarılmıştır.

Yerel Yönetim: “Bizim zamanımızda vahşi hayvanlar şehirlerin kenarlarına kadar gelir, yaşardı. Kuşların ve hayvan sürülerinin sayısı çok daha fazlaydı. Maalesef birçok güzelliğimiz kaybettik. Bilgisayarları icat ettik, oyunları icat ettik ama maalesef çevreyi koruyamadık. Gençlerimize düzgün bir çevre getiremedik”.

33. Teknolojik İyimserlik: (İnternet, Yapay Zeka, Büyük Veri, Toplum 5.0, Öğrenen Makineler, Robotlar)

Eyleyiciler: Bilim İnsanı (Stephen Hawking), Özel Şirketi(Teknoloji-Preferred Networks), Bilim insanı-Akademi , Uluslararası Örgüt (AB), Çin, Japonya, Google, Amerikan Yapay Zeka Derneği, Düşünür, Alman Endüstri Federasyonu, Japon Soft Bank, İngiliz Parlamentosu.

İklim değişikliği ile ilişkilendirilmesi: Gelişen teknolojinin çevre ve iklim değişikliği sorunlarına cevap verme potansiyeli kapsamında yer verilmiştir.

34. Pandora’nın Kutusu

Eyleyiciler: Devlet Bakanı (Orman ve Su işleri Eski Bakanı Prof. Dr. Veysel Eroğlu), Akademi (İstanbul Aydın Üniversitesi).

İklim değişikliği ile ilişkilendirilmesi: Kuraklık kapsamında aktarılmıştır.

Devlet Bakanı: “Küresel iklim değişikliği sebebiyle bazı bölgelerde kuraklık artıyor. Özellikle Afrika, Ortadoğu ve Türkiye’nin Güneydoğu Anadolu ile Akdeniz Bölgesi’nde kuraklık bekleniyor. 2050 yılında 4 milyara yakın insanın su sıkıntısı çekeceği tahmin ediliyor. Şu anda bile Afrika ve Ortadoğu gibi bölgelerde ve dünyanın değişik yerlerinde 2 milyar insan yeteri kadar ve uygun kalitede suya erişemiyor”.

35. Ekonomik Çerçeve

Eyleyiciler: İş Kadını (Güler Sabancı), Akademi (Özel Üniversite), Yüksek Lisans Bölümü mezunları.

İklim değişikliği ile ilişkilendirilmesi: Ekonomik gelişmenin zorunlu bir unsuru olarak ilgili konudaki eğitimin önemi öne çıkartılmıştır.

36. Ahlak/ Etik

Eyleyiciler: Özel şirket (Alarko Carrier), Fotoğraf yarışması.

İklim değişikliği ile ilişkilendirilmesi: Etkilerine dikkat çekerek farkındalık yaratma ve sürdürülebilirlik kapsamında aktarılmıştır.

Şirket Sözcüsü: “İnsanların yaşam kalitesini arttırmak için üretim yaparken aynı zamanda dünya ekosistemini desteklememiz ve gelecek kuşaklara yaşanabilir bir dünya bırakmamız gerekiyor”.

37. Ekonomik Çerçeve ve Frankenstein Canavarı

Eyleyiciler: Türkiye Sınai Kalkınma Bankası (TSKB), Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası, Özel Sektör (Escarus Danışmanlık).

İklim değişikliği ile ilişkilendirilmesi: Kaynak kıtlığı, çevresel bozulma ve iklim değişikliği kaynaklı sorunlarla mücadele edebilmek için bu durumun ekonomik bir modele dönüştürülmesinde finansman kaynaklarına duyulan ihtiyaç aktarılmıştır

38. Frankenstein Canavarı, Kadercilik

Eyleyiciler: İklim değişikliği, kasırga, ada.

İklim değişikliği ile ilişkilendirilmesi: İklim değişikliğine bağlı olarak ortaya çıktığı belirtilen aşırı hava olaylarında hayvan ve endemik bitkilere ev sahipliği yapan adanın haritadan silinmesi (yok olması, sular altına gömülmesi) aktarılmıştır.

39. Pandora'nın Kutusu

Eyleyiciler: Devlet Yetkilileri (Tarım ve Orman İl Müdürü), Köylü.

İklim değişikliği ile ilişkilendirilmesi: Tarım kapsamında aktarılmıştır. Bitki hastalıklarının ve bitkilere zararlı popülasyonların artmasına yer verilmiştir.

40. Ekonomik Çerçeve

Eyleyiciler: Cumhurbaşkanlığı 2019 yıllık programı, Resmî Gazete, Toplu Konut İdaresi Başkanlığı (TOKİ).

İklim değişikliği ile ilişkilendirilmesi: Mimari ve şehircilik alanında iklim değişikliği ile mücadele ve uyum için ulusal uygulamaların güçlendirilmesi gerektiği aktarılmıştır. Ulusal Kalkınma.

41. Bilimsel ve Teknik Belirsizlik.

Eyleyiciler: Yabancı Medya (BBC Türkçe haberler-teknoloji haberleri), ABD Bilim, Mühendislik ve Tıp Ulusal Akademileri, Akademi (Cardiff üniversitesi), Dünya Kayak Enstitüsü.

İklim değişikliği ile ilişkilendirilmesi: Havadaki karbondioksitin temizlenmesi için doğal ve ucuz yöntemler kapsamında aktarılmıştır.

42. Pandora'nın Kutusu ve Ahlak/ Etik.

Eyleyiciler: Özel Şirket (Çin sermayesi ile yapılacak Yumurtalık EMBA Kömürlü Termik Santrali), Sivil Toplum Örgütü (Doğu Akdeniz Çevre Dernekleri Gönüllü Avukatı), Ulusal Yargı (Mahkeme).

İklim değişikliği ile ilişkilendirilmesi: Termik santralin iptal davasında gerekçe olarak yer verilmiştir.

Sivil Toplum Örgütü: “Gezegen atmosferinin altında canlı yaşamının sürebilmesini sağlayan koşullar ve iklim sistemi kömürlü termik santraller nedeniyle değişmekte olup, fosil yakıt tüketimi gezegen ekosisteminin sürdürülebilirliğini ve insanlığın geleceğini tehdit etmektedir. İptal kararı verin”.

43. Pandora'nın Kutusu, Frankenstein Canavarı

Eyleyiciler: Özel sektör (Ankara Gıda ve İçecek Sanayii Dernekleri Federasyonu-TGDF), İngiliz Kraliyet Akademisi, Netlog.

İklim değişikliği ile ilişkilendirilmesi: Gıda atıkları ile ilgili olarak özel sektörde gıda tedarik zincirinin alması gereken önlemler kapsamında aktarılmıştır.

44. Bilimsel Belirsizlik ve Pandora'nın Kutusu

Eyleyiciler: Finans (Bitcoin, kripto para), Nature Climate Change dergisi, Akademi.

İklim değişikliği ile ilişkilendirilmesi: İklim değişikliğinin etkilerini arttıracığına yönelik şüpheler aktarılmıştır.

45. Bilimsel ve Teknik Olarak Belirsizlik.

Eyleyiciler: Yabancı gazete (The Telegraph), Amerika Enerji Bakanlığı Raporu, sera gazları, bilim insanları.

İklim değişikliği ile ilişkilendirilmesi: İklim değişikliğini önlemeye yönelik ortaya çıkan gelişmeler olarak yer verilmiştir.

46. Pandora'nın Kutusu (Teknolojik iyimserlik)

Eyleyiciler: Akademi (Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi), Özel Sektör (AGROVISIO), Tarım Sigortaları Havuzu (TARSIM).

İklim değişikliği ile ilişkilendirilmesi: Tarımsal üretimde kuraklığın etkisinin teknolojik yeniliklerle (yazılım, donanım) önüne geçilebileceği aktarılmıştır.

47. Ahlak/ Etik Çerçevesi

Eyleyiciler: Özel Şirket (Yatağan Termik Santrali), Devlet Kurumları (Enerji Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı), Yerel Yönetimler (Muğla Valiliği, Yatağan Kaymakamlığı).

İklim değişikliği ile ilişkilendirilmesi: Ortaya çıkan zararların giderilmesi kapsamında yer almıştır. Modernizasyon ile karbon emisyonlarının düşürüldüğü aktarılmıştır.

Şirket açıklaması: "...hava kalitesinin iyi bir seviyeye geldiği ve doğanın korunması amacıyla ağaçlandırma kampanyasının başlatıldığı... sera gazı salınımı azaltılarak iklim dostu bir yol izlenecektir."

48. Ekonomik Çerçeve

Eyleyiciler: Özel Şirket (Dayanıklı Tüketim Malzemeleri -Arçelik), Araştırma Şirketi (Londra Merkezli EIRIS) Sürdürülebilirlik Raporu, Amerikan İletişimciler Derneği, Londra Borsası, Avrupa Fonları.

İklim değişikliği ile ilişkilendirilmesi: İklim değişikliğine uyum sürdürülebilir gelişmede bir kriter olarak değerlendirilmiştir.

49. Pandora'nın Kutusu, Kadercilik

Eyleyiciler: Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve Altyapı ve Kentsel Dönüşüm Genel Müdürlüğü, yıkılan binanın sahibi.

İklim değişikliği ile ilişkilendirilmesi: Doğal afetlerin nedeni olarak ele alınmıştır.

50. Sosyal süreçler.

Eyleyiciler: Tarım ve Orman Bakanı, BM Gıda Örgütü, İşverenler Sendikası.

İklim değişikliği ile ilişkilendirilmesi: Açlık sorununun nedeni olarak aktarılmıştır. Tarımsal üretime olan olumsuz etkisine yer verilmiştir.

SONUÇ

Araştırma bulgularına göre haberler içinde en yaygın kullanılan çerçeve “Pandora'nın Kutusu” çerçevesidir. İlgili çerçeveyi “Ekonomi Çerçevesi” izlemiştir.

Genel anlamda Pandora'nın kutusu çerçevesi, iklim değişikliğine bağlı olarak ortaya çıkan ve gelecekte ortaya çıkacağı öngörülen doğal afetleri ve olumsuz durumları tanımlamıştır. Yorumlayıcı paketler genel itibari ile bu sonuçların önlenemez oluşuna gönderme yapmıştır. Alınabilecek tedbirleri içeren alternatif olumlu bir çerçeveye çok az yer verilmiştir. Kötü sonuçlardan kurtulmanın hiçbir yolunun kalmadığının öne çıkartılması, ilgili sorununun kontrol edilemez olarak tasvir edilmesine ve kaderci bir yaklaşıma yol açmıştır. İnsanlar bu durumun kurbanı olarak edilgenleştirilmiştir.

İklim değişikliği ve doğal afetler arasında kurulan neden-sonuç ilişkisini öne çıkaran çerçevelerde iklim değişikliğine yol açan nedenler görünmez kılınmıştır. İklim

değişikliği kendi kendine olan durağan bir konu olarak aktarılmış ve bu durumun sorumluları açıklanmamıştır.

Bazı haberlerde birden fazla çerçeve kullanılmıştır. Diğer çerçevelerle en fazla kullanılan çerçeve Pandora'nın kutusu olmuştur. Ahlak/etik çerçevesi ilgili konudaki yaygın değerleri göstermesi açısından değerlendirilmiştir. Bu çerçevenin bir yandan kişileri tehlikelere karşı uyaran diğer yandan sorumluluk almaya davet eden bir yapı taşıdığı görülmüştür. İklim değişikliği konusunda doğaya saygılı olma, zarar görenleri koruma gibi bireysel çabalar öne çıkartılmıştır. Konunun küresel yanı ve devletlerin, şirketlerin sorumluluğunun vurgulanmaması haberlerdeki eksiklik olarak değerlendirilmiştir. Haberlerde kullanılan çerçeveler sorumlulukların bireyselleştirilmesine neden olmuştur (Bauman, 2007).

Pandora'nın kutusu ile kullanılan teknolojik iyimserlik çerçevesi iklim değişikliği sorununda teknolojiye görev yüklemesi açısından değerlendirilmiştir. Haberlerdeki teknolojik determinist yaklaşım, yaşanan sorunun gelecekteki uzak bir tarihte çözümlenecek bir konu olarak çerçevenmesinde etkili olmuştur.

Haberlerin kurulmasında yaygın olarak başvuru ikinci çerçeve ekonomik çerçeve olmuştur. Bu çerçeve ile iklim değişikliğine uyum ve azaltım politikaları kapsamında ortaya çıkan yeni iş olanakları olarak, yeşil ekonomi metaforunun güçlendirildiği görülmüştür.

Sosyal süreçler çerçevesinin kurulmasında sürdürülebilirlik önemli bir yer tutmuştur. Doğa ile uyum içinde, var olan sorunlara çözüm arayışı olarak kurulan bu çerçevede daha çok siyasi elitlerin görüşleri aktarılmıştır.

İklim değişikliği konusunda farklı bilim adamlarına, uzmanlara, uluslararası kurumlara ya da belgelere ve resmi yetkililerin birbirlerini çürüten açıklamalarına dayanan haberler, konunun bilimsel ve teknik olarak belirsizlik çerçevesini güçlendirmiştir. Çatışma/ strateji çerçevesinde iklim değişikliği konusunda farklı örgütlerin politik manevralarına yer verilmiştir. İlgili müzakerelerde ne söylendiğinden çok devletlerin isimleri öne çıkartılmıştır.

İncelenen haberlerde en az yer verilen çerçevenin kamusal hesap verme sorumluluğu-kamusal sorgulanabilirlik/ denetim çerçevesi olduğu görülmüştür. Bu haberlerde siyasal yetkililerin açıklamaları yer almıştır. Örneğin, siyasal yetkililerin

vatandaşın “can güvenliğini sağlama” sorumluluğunun altı çizilmiştir. Kamu çıkarına yer verilmiş, ancak şeffaflık, katılım ve denetim konusu belirsiz bırakılmıştır.

Orta yol/alternatif yol çerçevesi kapsamında kutuplaşmış ya da çatışan görüşler ve seçenekler arasındaki üçüncü yol olarak inşa edilmiş bir haber ile karşılaşılmamıştır.

İlgili konuda uluslararası aktörlerin (Birleşmiş Milletler, Uluslararası Anlaşmalar, Ülkeler vs.) yanında bilim adamları, uzmanlar, yerel yönetim temsilcileri, özel şirket sözcüsü, köylü, vatandaş haberleri kuran aktörler olarak yer almıştır. Ancak, bu haberlerde iklim değişikliğinden etkilenen insanların görüşlerine çok az yer verildiği görülmüştür. İncelenen haberlerden sadece ikisinde (sel nedeniyle binası çöken vatandaş ve zeytin üreticisi) açıklamaları aktarılmıştır. Haber eyleyicilerinin uzmanlar, siyasi elitler, uluslararası örgütler ve özel şirketlerden oluşması bu konuda aktarılan çerçeveleri belirlemesi açısından önem taşımaktadır. Gazetecilerin yeni çerçeveler kullanabilmeleri ile farklı haber kaynaklarının görünür kılınması ve ilgili konuda farkındalık yaratılması arasında ilişki bulunmaktadır. Haberlerde bu konuda eksiklik görülmüştür.

İncelenen 50 haber içinde yer alan 35 haberde fotoğraf kullanılmıştır. Haber anlatımı görsel göstergelerle güçlendirilmiştir. Görseller arasında siyasi figürler, uluslararası toplantılar, meteorolojik olaylar, dünya küresi, bacası tüten fabrikalar, robotlar, kurak topraklar yer almıştır. İklim değişikliği görselleri genel anlamda soyut bir konu olarak çerçevelenmiştir.

Haber kaynakları incelendiğinde haberlerin çoğunun ajans haberlerine, derleme, çeviri ya da dış kaynaklı haberlere dayandığı görülmüştür. Bunun yanında haberler arasında Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli (IPCC) raporuna dayanan sekiz haber bulunması ilgili konudaki farkındalığı göstermesi açısından olumlu bir durum olarak değerlendirilmiştir.

Haberlerde iklim değişikliğinin genel olarak olumsuz durumlarla bağlantılı olarak çerçevelendiği görülmüştür. Bunun yanında, “yeşil işler” yaratma metaforunun ekonomik çerçeve ile kullanılmasıyla bu alanda olumlu bir yoruma yer açılmıştır.

İncelenen haberlerin genel olarak medyada iklim değişikliğine ilişkin kullanılan çerçeveler hakkında yeterli bilgiyi sağlayamayacağı düşünülmektedir. Ancak, iklim

değişikliği kapsamında ana akım medyayı temsilen Hürriyet gazetesinde incelenen haberlerde geniş anlamda yer alan belirsizlik, kötü sonuçlar bekleme ve kadercilik yorumlarından oluşan çerçevelerin bu konuda oluşması gereken aktif, bilgi sahibi ve çözüm odaklı düşünme biçiminin önünde engel oluşturduğu varsayılabilir.

Araştırmada uyarlanan çerçevelere ek olarak haber bulguları “dijital iyimserlik olarak” tanımlanabilecek bir çerçeveye işaret etmiştir. Teknolojik gelişmelerle artan dijitalleşmeyi iklim değişikliğinin çözümlenmesinde bir olanak sunan bu çerçevede internet, yapay zeka, öğrenen makineler, büyük veri analizleri öne çıkarılmıştır.

KAYNAKÇA

- Bauman, Z. (2017). *Akışkan Modernite*. (Çev. S. O. Çavuş), Can İnceleme, İstanbul.
- Brüggmann, M. (2014). “Between Frame Setting and Frame Sending: How Journalists Contribute to News Frames”. *Communication Theory*, 24 (1) 61–82. <https://doi.org/10.1111/comt.12027>
- Castells, M. (2009). *The Greening of the Self: The Environmental Movement*, Joyn Wiley& Sons, <https://doi.org/10.1002/9781444318234.ch3>
- Doğu, B. (2013). *Ana Akım Medya Gündeminin Yeniden Kurgulanması: Türkiye’deki Alternatif Haber Siteleri Üzerine Bir İnceleme*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir
- Doudaki, V., Boubouka, A., Tzalavras, C. (2016). “Framing the Cypriot economic crisis: In the service of the neoliberal vision”. *Journalism*, 20(2):349-368. jou.sagepub.com, <https://doi.org/10.1177%2F1464884916663601>
- Meisner, S. M., Takahashi, B. (2013). “The Nature of Time: how the covers of the World’s most widely read weekly news magazine visualize environmental affairs”. *Environmental Communication*, 7 (2) 255-276. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/17524032.2013.772908>
- Nisbet, M. C. (2009), “Communicating Climate Change: Why Frames Matter for Public Engagement”. *Environment: Science and Policy for Sustainable Development*, 51(2): 12-23. DOI: 10.3200/ENV.51.2.12-23
- Nisbet, C.M., Newman, P. T. (2015). *Framing, The Media, and Environmental Communication*. The Routledge Handbook of Environment and Communication, The Routledge, London.
- Özarslan, H., (2007). *Çerçeveleme Yaklaşımı Açısından Haber Çerçevesinin İzler Kitle Düşünceleri Üzerindeki Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Özer, Ö. (2011). *Haber söylem ideoloji eleştirel haber çözümlemeleri*. LiteraTürk, Konya, İstanbul.

- Reese, S. (2009). “Finding Frames In A Web of Culture: The Case of the War on Terror”, *Doing News Framing Analysis: Empirical, Theoretical, and Normative Perspectives*. P. D’Angelo ve J. Kuypers (drl.).Routledge, New York.
- Şahin, Ü., Üzelgün, M.A. (2016), “İklim Değişikliği ve Medya”, İstanbul Politikalar Merkezi, İstanbul.
- Tuchman, G. (1978). *Making news, A study in the Construcion of Reality*. The Free Press, New York, London.

İNTERNET KAYNAKLARI

1. <https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/istanbul/merkez/iklim-degisikligi-ruhsal-hasara-neden-oluyor-40974326> (erişim tarihi: 01.03.2019).
2. <https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/rize/rizede-dere-yatagindaki-7-katli-apartmanin-yik-40975380> (erişim tarihi: 01.03.2019).
3. <https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/istanbul/merkez/iklim-degisikligi-climeworks-havadaki-karbon-40976261>(erişim tarihi: 01.03.2019).
4. <https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/istanbul/merkez/ippcnin-1-5-c-kuresel-isinma-ozel-raporu-ona-40979948> (erişim tarihi: 01.03.2019).
5. <https://www.hurriyet.com.tr/dunya/son-dakika-nobel-ekonomi-odulu-sahibini-buldu-40980175> (erişim tarihi: 01.03.2019).
6. <https://www.hurriyet.com.tr/teknoloji/1-5-santigrat-derecelik-kuresel-isinma-limiti-2030-itibariyla-asilabilir-40980556> (erişim tarihi: 01.03.2019).
7. <https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/istanbul/merkez/ippcnin-1-5-c-kuresel-isinma-ozel-raporu-ona-40979948>(erişim tarihi: 01.03.2019).
8. <https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/istanbul/merkez/rapor-iklim-degisikliginin-etkileri-dusunuldug-40980388>(erişim tarihi: 01.03.2019).
9. <https://www.hurriyet.com.tr/ik-yeni-ekonomi/yesil-ekonomi-30-milyon-is-yaratacak-40985369> (erişim tarihi: 01.03.2019).

10. <https://www.hurriyet.com.tr/teknoloji/bmden-iklim-degisikligi-uyarisi-40980920> (erişim tarihi: 01.03.2019).
11. <https://www.hurriyet.com.tr/dunya/iklim-degisikligini-onlemek-icin-kritik-tarih-2030-40981069> (erişim tarihi: 01.03.2019).
12. <https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/istanbul/merkez/kuresel-isinmayi-1-5-derecede-tutmak-icin-acer-40981803>(erişim tarihi: 01.03.2019).
13. <https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/istanbul/tum-dunyayi-ilgilendiren-1-5-derece-uyarisi-40981268> (erişim tarihi: 01.03.2019).
14. <https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/istanbul/merkez/iklim-degisikligi-projesine-3-milyon-493-bin-40982807> (erişim tarihi: 01.03.2019).
15. <https://www.hurriyet.com.tr/kitap-sanat/hava-tasir-adaleti-hic-yorulmadan-40982597>(erişim tarihi: 01.03.2019).
16. <https://www.hurriyet.com.tr/dunya/brezilya-kadar-orman-gerekli-40983220>(erişim tarihi: 01.03.2019).
17. <https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/canakkale/bozcaada/bozcaada-uluslararası-ekolojik-belgesel-film-fe-40983780> (erişim tarihi: 01.03.2019).
18. <https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/istanbul/merkez/tusiad-bilecik-tarim-sektoru-surdurulebilirlik-40984947> (erişim tarihi: 01.03.2019).
19. <https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/istanbul/merkez/tzob-bayraktar-tarimin-yuku-kadınların-sirtind-40986406> (erişim tarihi: 01.03.2019).
20. <https://www.hurriyet.com.tr/ik-yeni-ekonomi/yesil-ekonomi-30-milyon-is-yaratacak-40985369> (erişim tarihi: 01.03.2019).
21. <https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/istanbul/merkez/acilgi-bitirmek-icin-gida-kayıplarının-onune-ge-40987175> (erişim tarihi: 01.03.2019).
22. <https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/istanbul/merkez/trump-insanların-yükselen-sıcaklıklardan-soru-40987194> (erişim tarihi: 01.03.2019).
23. <https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/gaziantep/akincidan-dunya-gida-gunu-aciklamasi-40988504> (erişim tarihi: 01.03.2019).
24. <https://www.hurriyet.com.tr/teknoloji/hawking-trumpin-secilmesi-bilim-insanlarına-kuresel-bir-isyan-40988429> (erişim tarihi: 01.03.2019).

25. <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/toz-tasinimi-nedir-neden-olur-40988635>, (erişim tarihi: 01.03.2019).
26. <https://www.hurriyet.com.tr/dunya/avrupa-birligi-liderleri-asya-liderleri-ile-bir-araya-geldi-40990833>(erişim tarihi: 01.03.2019).
27. <https://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/aclik-cekenlerin-sayisi-her-gecen-gun-artiyor-40988357> (erişim tarihi: 01.03.2019).
28. <https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/istanbul/yildirim-bu-yil-sonuna-kadar-devlette-butun-is-40991050>(erişim tarihi: 01.03.2019).
29. <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ibb-baskani-mevlut-uysal-acikladi-bir-ay-icinde-acilacak-40990968> (erişim tarihi: 01.03.2019).
30. <https://www.hurriyet.com.tr/dunya/avrupa-birligi-liderleri-asya-liderleri-ile-bir-araya-geldi-40990833>(erişim tarihi: 01.03.2019).
31. <https://www.hurriyet.com.tr/dunya/iklim-degisikligi-efesi-tehdit-ediyor-40992607> (erişim tarihi: 01.03.2019).
32. <https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/mersin/merkez/mersinde-iklim-degisikligine-dikkat-cekildi-40991722> (erişim tarihi: 01.03.2019).
33. <https://www.hurriyet.com.tr/teknoloji/endustri-4-0a-karsi-toplum-5-0i-gelecekte-neler-bekliyor-40993223>(erişim tarihi: 01.03.2019).
34. <https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/istanbul/merkez/eski-bakan-eroglu-istanbul-2071-yilina-kadar-s-40992724> (erişim tarihi: 01.03.2019).
35. <https://www.hurriyet.com.tr/kampus/guler-sabancidan-mezunlara-tavsiyeler-40994721>(erişim tarihi: 01.03.2019).
36. <https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/istanbul/merkez/kuresel-iklim-degisikligi-fotograf-yarismasi-40997333> (erişim tarihi: 01.03.2019).
37. <https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/istanbul/merkez/escarus-temiz-teknoloji-fonu-turkiyede-1-8-mi-40999594> (erişim tarihi: 01.03.2019).
38. <https://www.hurriyet.com.tr/galeri-kasirga-bir-adayi-yok-etti-40999129>(erişim tarihi: 01.03.2019).

39. <https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/canakkale/bayramic/kazdaglarında-zeytin-sinegi-urunlerin-yuzde-80-41000990> (erişim tarihi: 01.03.2019).
40. <https://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/gayrimenkul-degerleme-sistemi-gelistirilecek-41000877> (erişim tarihi: 01.03.2019).
41. <https://www.hurriyet.com.tr/teknoloji/atmosferi-karbondioksitten-temizlemek-icin-5-ucuz-yol-41002079> (erişim tarihi: 01.03.2019).
42. <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/iklim-degisikligi-dava-delili-41003406> (erişim tarihi: 01.03.2019).
43. <https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/ankara/merkez/her-yil-turkiyede-26-milyon-ton-gida-kaybi-yas-41002861> (erişim tarihi: 01.03.2019).
44. <https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/istanbul/merkez/arastirma-kripto-para-kullanimi-kuresel-icin-41003303>(erişim tarihi: 01.03.2019).
45. <https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/istanbul/iklim-degisikligi-ile-mucadele-icin-iyi-haber-41004431>(erişim tarihi: 01.03.2019).
46. <https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/izmir/kurakliga-duyarli-turkiye-toprak-haritasi-pro-41003980> (erişim tarihi: 01.03.2019).
47. <https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/mugla/yatagan/yatagandaki-hava-kalitesi-iyiye-gidiyor-41004009> (erişim tarihi: 01.03.2019).
48. <https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/istanbul/merkez/arcelik-5-kez-borsa-istanbul-surdurulebilirlik-41004291> (erişim tarihi: 01.03.2019).
49. <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/o-binanin-sahibi-konustu-40975681>(erişim tarihi: 01.03.2019).
50. <https://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/bakan-pakdemirli-fao-genel-direktor-yardimcisini-kabul-etti-40989277>(erişim tarihi: 01.03.2019).
- <http://iklim.csb.gov.tr/birlesmis-milletler-iklim-degisikligi-cerceve-sozlesmesi-i-4362> (erişim tarihi: 06.04.2018).